

BAJAI FÜGGETLEN ÚJSÁG

POLITIKAI HETILAP

A bajai függetlenségi és 48-as párt hivatalos közlönye.

Megjelenik minden szombaton.

Kiadó: ifj. Wagner Antal könyvkereskedő.	Felelős szerkesztő: Dr. Valentin Emil	Főszerkesztő: Dr. Rajk Aladár orsz. képvis.	Főmunkatárs: Dr. Nyiraty János	Előfizetési árak: Egész évre 6 kor. Fél évre 3 kor. Negyed évre 1.50. Egyes szám ára 12 fillér.
---	---	--	--	--

Március tizenötödikén.

Csak törpe nép felejtet és nagyságot,
Csak elfajult kor hő elődökét;
A bajnok eljárt ősei sirlakához,
S gyujt régi fényénél új szövétneket.
Garay.

(f.) Veszni indult az a nemzet, melynek nincsenek eszményei, mely a mult nagy alakjain, lélekemelő eseményein, ragyogó dicsőségén buzdúlni vagy nem akar, vagy nem tud. A nemzeti ideálok hathatós kultusza oltár, melyen a letűnt idők emlékezetére gyujtott tűz a jövőbe is világít és megmutatja a késő utódoknak a nemzet fönntartásának dicsősége, nagyobbitásának néha tövises, de mindig babérkoszorúzza ösvényét. Jaj a népnek, ha pusztá és üres, elhagyatott és hideg ez az oltár, mert ez annak a bizonyosága, hogy a nemzet megtagadta magamagát, méltatlan lett multjához, mely egyedüli alapja jövőjének. Az a nép, melynek még nincs multja, még szerezhethet; ha üresek is történelme lapjai, arannyal avagy vérrel még teleírhatja azokat, hogy lelkendezve forgatják majd őseikre büszke unokák; de az a nemzet, mely nem lelkesedik multjéért, bár volna rá oka: csak tengődik, de többé nem él igazi életet.

És miért oly szükséges, hogy az ideá-

lok kultusza a jelenben összekösse a multat a jövővel? Miért megbocsáthatatlan bűn az elmúlt századok dicsőségének felejtése? Miért nevezi a költő törpének azt a népet, elfajultnak azt a kort, mely ősi nagyságáról, hő elődeiről meg nem emlékezik? Azért először, mert a lelkesedés hiánya hétköznapi lelkületre vall, azért, mert annyit jelent, hogy a nép a röghöz ragaszkodva csak az anyagiakat, a hasznot keresi, önző lelke áldozatokra képtelen. Hétköznapi lelkület, falanszter-korbéli szürke lélek nagy tettekre nincsen hivatva. Él, mert élni akar, élni jó; de ennél többet nem is kíván és beéri a tengődéssel is. Amikor a Kátók és Brútuszok nemzetsége magvaszakadtá lőn s a nép a „panem et circenses“-en kívül más célokért hevülni már nem tartotta érdemesnek: Róma nagyságának megkondult a végső órája. S amidőn a lovagság virága, a hősiesség közmondásos példaképe, a francia nemesség a Trianonok puha pompájában a Ninon d' Enclos-k, Pompadourok és Dubarryk szolgálatában megfeledkezett az orléansi pásztorleány példájáról: elérkezett az ideje, hogy meginduljon a forradalom lavinája, mely elsöpörte a régi rendet, a kicsinyes lelkületü nemességet. Miként az egyen-

erejét is csak a megfeszített munka edzi, vagyont csupán az okos iparkodás gyarapítja: ugy a népek jövőjének alapja is csak a folytonos munkásság, az áldozatkészség, a nagy tettekre képesítő lelkesedés lehet; erre pedig a hétköznapi lélek képtelen.

De szükséges a multak kultusza azért is, mert a mult a jelen oktatómestere. Egyedül a mult az a forrás, melyből a nemzet megismerheti magamagát, eredményeit s hibáit, melyből megláthatja fönmaradásának biztosítékait s veszedelmeit, melyből megítélheti, ki a barátja, ki az ellensége, melyből megtudhatja, hogy a történelemnek ezerféle változásai, jó és bal végzetei között mikép viselkedjék. Nagy férfiak és nagy események egy-egy mértföldkő azon az uton, melyen a nemzetnek haladnia kell, ha fön akar maradni. Uj Mohit, Mohácsot, Majthényt érdemelnénk, ha az elsőből nem tudnánk okulni. Tapogatódzás a sorsunk, ha letérünk a taposott útról. A multak ismeretére azonban csak a mult szeretete vezérelhet bennünket: azért szükséges, hogy a jelenkor érzékel birjon a mult idők iránt.

Meg van-e vajjon a magyarban az elmúlt események tisztelete, áhítatos szeretete? Nem volt meg mindig, de merjük

TÁRCA.

A képirás technikái.*)

Gáspár János főgimn. tanár felolvasása a bajai főgimnáziumban.

A „Bajai Független Újság“ eredeti tárcája.

Minden emberben többé-kevébbé ki van fejlődve a szépnek szeretete. Ez érzet kielégítésére irányuló tevékenység forrása a művészeteknek. E tevékenység a tér és az idő beosztásában, vagy a természet nyújtotta formák utánzásában észlelhető. Az egyszerű ember a térnek és az időnek összhangzatos beosztásában örömet lel. Az egymás mellé rendben elhelyezett vesszők, fonalak, virágok, az egyenletes lépések, melyek a tért, az ütemes hangok, melyek az időt beosztják: a szépérzet megnyilatkozásai. Térbeosztáson alapul a különböző eszközök vonaldisze, ez elvből indul ki az építész is. Az idő beosztásából fejlődtek az előadó művészetek. A tér-

* A bajai főgimnáziumban tartott szabad-előadásokról eddig csupán szakszerű bírálatokat hoztunk. Ezuttal azonban bírálat helyett — a tárgy abstract voltánál fogva — magát az egész felolvasást közöljük. Erre érdemes a szép és tanulságos téma, s rászolgált vele a szerző annak nagy gondnal és tudással történt feldolgozásával is.

(A szerk.)

beosztáson alapuló művészetek tapasztalati, az időbeosztásból származók elvont jellegű művészetek.

A természeti formák utánzásában nyilvánuló ösztön képezi alapelvét a szobrászatnak és a képirásnak. A szobrászat élőlényt, leginkább embert utánoz három kiterjedésben. A képirás két kiterjedésben ábrázol, tárgya szélesebb körű, kiterjed mindenre ami létezik. A képirás eszközei a távlat, a világosság és árnyék, ezekkel pótolja ami utánzásából hiányzik: a sík felületen előidézi a harmadik kiterjedés látszatát a vonal és a szintárvlat segítségével. A vonaltávlat az alakok kisebbedését, a szintárvlat a színek bágyadását eredményezi. A fény és árnyék a távlatot szolgálják, mert ha sík felületen utánozva a megvilágított és árnyékban lévő részeket megjelöljük, az előbbiek kiemelkednek, az utóbbiak hátramaradnak, s ez által az alak a valóságnak látszatát nyeri, vagy mint mondani szokás: szinte kézzel fogható.

A képirás a valóság látszatát különböző anyagokkal, többféle eljárással igyekszik elérni. Minden anyag más-más megmunkálást, technikát igényel. A megmunkálás módja szerint két főcsoportot különböztetünk meg. Az egyik csoportba tartoznak a kezdetleges, a másikba a szabadabb technikák. A kezdet-

leges technikák, diszitményes, dekoratív jellegűek, ezeknél a szín az uralkodó az anyagok nehéz megmunkálása miatt. A szabadabb technikák a természetet hibebben adják vissza, bennök a forma az uralkodó s mivel az anyag könnyebben kezelhető: a szín veszít uralmából, vagy azt legalább megosztani kénytelen a formákkal.

A kezdetlegesebb technikákhoz tartoznak: 1. a himzés és szövés, 2. az anyag vagy keramikai festés, 3. a zománc festés, 4. a mozaik festés s végül 5. az üvegfestés.

A szabadabb technikák: 1. a száraz falra való festés vagy al-secco, 2. az enkausztkus vagy viaszfestés, 3. a miniatúr festés, 4. a nedves falra való festés az al fresco, 5. a tempera, 6. az olaj, 7. az aquarell vagy vízfestés.

A legkezdetlegesebb s talán a legrégebb módja a sík felületen való utánzásnak a *himzés és szövés*. Anyaga hajlékony fonál. A fonalak összetételének, s a mű (kidolgozásának), kivitelének módjai szerint megkülönböztetjük a himzések, szövetek, szőnyegek és csipkék számtalan fajait, mint ez utánzási módnak termékeit.

Az agyag áruk diszítésére a *keramikai festés* szolgál. A festékek e célra oly fémoxydokból, ásványi anyagokból vagy fémekből ké-

mondani, hogy a kegyelet oltárainak tüze már kigyulladt, ha nem is lobog még magasra a lángja.

Nem volt meg mindig. Hisz nyelvét is majd hogy el nem felejtette nemzetünk, hisz népünk legjobbjai idegen légkörben és légkörnek nevelkedve, nemzeti érzésükből szinte teljesen kivetkőztek. Az a nemzedék, mely az elnémetesedett főurakat, a maradi köznemes séget, a muszkavezetőket szülte: a nemzeti mult eszményképeitől végtelenül távol állott. A lantosok dalain, a regősök és igricek énekein órákig elmerengő régi nemesek meghalni tanultak a házáért, melyért eltörpült utódaik élni sem óhajtottak.

De ég már a tűz a kegyelet oltárán. A „bús teledékenység koszorútan alakjai“ már kihaltak, s mindjobban gyarapszik azoknak száma, kiket „fölver az elmúlt szép tetteknek gondja“ (Vörösmarty.) A nemzet megtanulta megbecsülni multját, melyből erőt merithet a jövőre.

E gondviselészerű Pálfordulását nemzeti lelkületünknek bizonyítja az az ünnepi hangulat is, mely *március tizenötödikén* mindig több és több embernek szívére üt. Hisz mintha csak tegnap lett volna, hogy e verőfényes ünnepi hangulat félve rejtőzött el a mindennapiság ködében, hogy még oly kevesen érezték s akik érezték is, azok sem merték mindannyian mutatni. Hiszen nem is oly régen volt, hogy a magyar félt magyarán érezni, s legföljebb a lelkes ifjúságnak, vagy a nagy idők élve maradt agg hirmondóinak sorából került ki néhány bajnok, ki a régi fénynél gyújtott szövétneket lobogtatni merete kezében. A *hivatalos* Magyarország pedig félt az ősök sirlakától, félt a netán hazajáró nagy lelkektől . . .

És ma?! Hála a magyarok Istenének, az egész nemzet másképp érez, és meg

is meri mutatni, hogy miképp érez. A mai idők március 15-én örömtűzek éneknek a Kárpátoktól az Adriáig, s Dévénytől Orsováig csobogva viszi a Duna e titáni szózatot, mely millió szabad magyarnak ajkáról fölhangzik: *Talpra magyar!* Ma már „más berekben másképp szól az ének“, ma nyíltan és bátran avatjuk ünneppé alkotmányos szabadságunknak örökre nevezetes születésnapját.

Igaz, az ünnepi hangulat még nem ért delelőjére. Még van miért küzdünk, el nem ért célok, régóta teljesületlen kívánságok még sok lelkiismeretbeli kötelességet rónak reánk. De máskor is, e napon azonban hatványozott mértékben bűn volna a kislelkűség. Ma már nincs okunk panaszra; s ahogy városunk hazafias lakói is megülték ez ünnepet, mutatja hogy nem élünk elfajult korban, hogy tudunk lelkesedni, midőn megemlékezünk ama nemzeti kincsekről, melyeket alkotmányos életünk kikeletje, 1848 március 15-ike teremt számunkra. Ez ünnep tehát záloga a jövőnek, mert tanubizonyosága nemzetünk lelkesedésének a multért. Nem vagyunk már törpe nép, mert fölemel és nagyvá nevel bennünket az emlékezet.

„Él magyar, áll Buda még, a mult csak példa legyen most, S égve honért bizton nézzon előre szemünk!“

(Kisfaludy)

Március idusának megünneplése Baján.

A magyar szó szabaddá tételének ötvenkilencedik születése napját ezidén az eddiginél aránytalanul fényesebben ünnepelte meg Baja város hazafias közönsége.

Lobogó diszt öltött a város máskor is, elment az áhítatos hívő istentiszte-

letre más esztendőkből is, végig hallgatott ünnepélyeket, résztvett ünnepi lakomákon évtizedek óta minden esztendőben, honnan van tehát mégis, hogy az idei ünnep az eddigieket pompában, fényben felülmulata. Egyetlen-egy oka van ennek csak, s ez az, hogy amit eddig csak frázisként emlegettünk, hogy t. i. ezen a napon a pártkereteknek le kell omlaniok: az idén Baján a valóságban leomlottak s nem szétszórtan, hanem együttesen, rang-, felekezeti- és pártkülönbség nélkül ünnepeltük meg a nagy történelmi dátumot.

A gyönyörűen, minden bántó incidens nélkül lefolyt hazafias ünnepélyekről az alábbi tudósítások számolnak be:

A templomban.

Az ünnepegy délelőtt 9 órakor, a plébánia templomban tartott istentisztelettel vette kezdetét, melyen résztvett *Koch* Jakab vezetésével a bajai 48-as Honvéd-Egylet, a város törvényhatósága *Ambrozovics* Lajos főispánnal az élén, a kir. járásbiróság, a szolgabiróság, *Czérnay* Imre vezetésével az Ipartestület, *Drescher* Gyula pártelnök vezetésével a függetlenségi és 48-as párt stb. stb. A misét *Vojnits* Dániel apát-plébános celebrálta.

Az ünnepély folytatása

a tanítóképzőben

volt, melyről az alábbi tudósítás számol be:

Az általános örömnépből a m. kir. állami tanítóképző-intézet is derekasan kivette részét. A plébánia-templomban tartott istentisztelet után a nagyszámu közönség jórésze az intézet zenetermébe vonult, hol már összegyűlt az ifjúság is. Az ünnepen megjelent dr. *Ambrozovics* Lajos főispán, dr. *Hegedűs* Aladár polgármester, dr. *Rajk* Aladár képviselő,

szülnek, melyek magasabb hőfoknál színöket megtartják s el nem illannak. Az agyag megmunkálása és minősége szerint megkülönböztetünk: terracotta, majolika, faience, porcellán s még számos más agyag-árut. Ezek közül a majolika, faience és a porcellán tárgyak azok, amelyek kifestésre a legalkalmasabbak.

Az ötvösök a fémlapok bevonására és színezésére a *zománc v. email* festést használják. Anyaga könnyen olvadó üveg, melyet fémoxiddal festenek meg. A bizánci fényűzés ujtá fel az ókor keleti népeinek zománc-festését s azt a technikai tökély magas fokára emelte. A bizánci ötvösök a sodronyos v. rekeszes zománcozást művelték, ők az alaphoz forrasztott sodronyok közeit töltötték ki zománcal. Nyugaton a beágyazott zománcfestés divott. Ennél a fémlapokra vájt mélyedéseket töltötték ki zománcal, s azt meg olvasztás után simára csiszolták. Olaszországban a domborművű zománc volt divatban. A bizánci mozaik képirás egyik legjelentékenyebb emléke a magyar szent korona alsó része, melyet Dukas Mihály császár küldött Géza királynak.

Az ó-keresztény művészet az V. században fölismerte, hogy a már a rómaiaknál is használatban volt *mozaik festés* tartósságánál fogva mily nagy fontosságú az épület díszítésében. A mozaik nem egyéb, mint kő-, üveg-, zománcozott agyag v. fémdarabkákból összeállított kép, mely úgy készül, hogy ezeket a színes darabokat rajz szerint a még

nedves gipszvakolatba rakják. Kétféle mozaik van, u. m. a sima v. olasz mozaik, melynél a kövek határai egymást érintik és a durva v. bizánci mozaik, melynél a köv. üvegdarabok között hézagok maradnak, s amelyeket kötő anyaggal töltenek ki. Mindkét nemét a mozaiknak utólagosan csiszolják. A mozaik kivitele nem a művész dolga, amennyiben ő csak a színes vázlatrajzot készíti, s a hozzá illő kockákat állapítja meg. A mű elkészítése ezután a kézművesek feladata. Az eljárás korlátozottsága az ábrázolást az általánosabb körvonalakra s főbb színekre utalja. Az alakokat összefoglaló távlati háttérrel majdnem egészen kizárja. A mozaik műnek az alakok fővonalának nagyszerűsége, az életnagyságot felülmuló mérték, valamint az a körülmény adja meg a sajátos hatást, hogy az alak tér által nem korlátozva kék v. aranyos alapon, mintegy a végtelenségben jelenik meg.

A mozaikképirás emlékei Olaszországnak déli részén, főként Róma s Ravennában: a mai Konstantinápolyban az Aja Sónia mecsetben találhatók. Veneziában e képirás egyedül a Szt. Márk templomra szorítkozott, melynek belseje teljesen be van borítva mozaikképekkel, melyek csodás hatással vannak az emberre.

Az *üvegfestés* legalkalmasabb módja az ablakfelület díszítésének. Régen úgy készítették az üvegfestményt, hogy színes üveglapokat ólomfogalattal illesztettek össze oly módon, hogy az ólom a rajz körvonalait szolgálta.

Később különböző színű üvegrétegeket egymásra forrasztottak, a felsőket helyenként kiköszörülték s más színű olvasztott üveggel kitöltötték. Ily módon már több átmeneti szint tudtak előállítani. Ma már a színezést a megfestendő üvegre ecsettel rakják fel zománcfestékekkel s az így felrakott festéket utólagosan beégetik.

A képirás ezen módja még korlátozottabb, mint a mozaik. De miként a mozaiknak, úgy az üvegfestésnek is első sorban célja a színezés összhatása által az épület díszítése. A legrégebbi üvegfestmények a XI. századból, a román-korból valók. A csúcsíves építésnél az üvegek már nagyobb jelentőséggel bírnak. Ez építési rendszer a nagyobb falfelületeket kizárta, s nagy nyílásokat hagyott a falon. E nagy ablakfelületek befödésénél kinálkozott kiváltképpen nagy szerep az üvegfestészetnek. És miként a csúcsíves templom külsején a szobrászati művek, úgy belül az ablakok üvegekpei az egész keresztény történetet és tanítást összefoglaló nagy egészet képeznek. Ugyanakkor színeik és világításuk által a templom belsejének pompáját tetőpontra emelik. E tekintetben a legtökéletesebb alkotások közé tartozik a chartresi székesegyház 146 óriási ablaka. A XV. században a csúcsíves építés hanyatlásával az üvegfestés is elveszti nagy jelentőségét, bár még ma is alkalmazák a modern építkezéseknél.

(Folytatása köv.)

Vojnits Dániel apátplébános is. A program első száma **Huber K. Fohásza** volt, melyet **Amler** tanár vezetésével az intézet férfikara adott elő. Igen szép volt **Schuler A. III. a)** oszt. tenor- és **Stumpfögger M. IV. a)** oszt. növendék bariton-szólója. Majd **Kisvárday Gy. III. b)** o. t. szavalta el **Szávay Gy. „Március idusa”** c. költeményét, mire **Kövesdi I. IV. b)** o. t. tartalmas, lelkes emlékszéde következett. Egy kis elemista, **Szegfű István** szavalata után **Penninger L. II. a)** o. t. eljátszotta orgonán **Ernyei ábrándját** a Himnusz felett, **Forrai I. III. a)** o. t. pedig **Petőfi „Talpra magyar!”**-ját szavalta el meglepően mély érzéssel. **Goll János Kuruc dalai**, melyeket az énekkar adott elő ritka fegyelmességgel és gyakorlottsággal, méltóképp fejezték be a hazafias ünnepséget.

Nemkevésbé volt szép és lélekemelő

a főgimnáziumban

lefolyt ünnepély. Tudósítónk az itt lefolyt ünnepélyről a következőket írja:

A főgimnázium **Tóth Kálmán** önképzőköre pénteken d. u. 4 órakor ülte meg a nagy nap emlékét. A közönség érdeklődése oly impozáns módon nyilatkozott meg, hogy nemcsak a nagy tornaterem telt meg zsúfolásig, hanem még a folyosón is kevés volt a hely. Jelen volt városunk lakosságának színe-java, élén **Ambrozovics Lajos** főispánnal és dr. **Hegedűs Aladár** polgármesterrel. A kitűnően összeállított program a Hymnusszal kezdődött, melyet az énekkar zenekisérettel adott elő **Nagy Vazul** tanár vezetésével. Utána dr. **Dombi Márk** elnök ünnepi megnyitója következett, mely valóban fénypontja volt az ünnepségeknek. Magával ragadta hallgatóságát nagy gondolataival, stílusa szépségeivel, előadásának méltóságos páthoszával, mellyel a szabadság hajnalhasadásnak nagy eszméit és eseményeit vázolta. Végeztével az ifjusági zenekar adta elő briliáns technikával **Miskolczy** gyönyörű „**Tulipán-indulóját**”, melynek majd lágyan borongó, majd tüzes akkordjai nagy tetszést arattak. **Dombi dr.** tett ezután jelentést az 1848/49-es **Honvéd-alapítványról**, melynek eredménye négy prózai és egy verses dolgozat a szabadságharerről. A dicsérettel elfogadott dolgozatok közt pályanyertes **Grünhul Aladár VIII. o.** tanulóé lett, kit a közönség is lelkes tapsokkal honorált felolvasásáért. Erre az énekkar adta elő a „**Talpra magyart**”, mely után **Szlankovits Ferenc VIII. o. t.** szavalta el lelkesen és nagy hatással **Kárpáti A. „Március szellő”-jét**. Utána népdalokat játszott a zenekar nagy érzéssel és oly kiváló művészettel, hogy a közönség megújraza. Erre **Jánossy Dénes VI. o. t.** szavalta el hangulatosan és élénk színezéssel **Csaby Ö.** remek költeményét a „**Kuruc kesergő**” t. **Koch Jakabnak** a Honvéd-Egylet elnökének lelkes beszéde után a program befejező része volt a „**Tavaszelmult**” és a **Kossuth-nóta**, melyet az ének- és zenekar együttesen adott elő oly hatással, hogy a közönség hazaszeretben megtisztult s ideális lelkesedéstől átítatott lélekkel hagyta el az ünnepségek színhelyét.

A bankett.

A régi jó öreg **Bárany** szálló nagyterme ember-emlékezet óta nem látott oly nagy számú lakomázó közönséget, mint ezzel az alkalommal. Háromszázra tehető azoknak a száma, akik itt egybegyülekeztek, hogy az ősi magyar szokásnak megfelelően lakomával fejezzék be a nagy ünnep-napot. Mint cikkünk bevezetésében írtuk, együtt ünnepelt ezzel az alkalommal Baja város közönsége párt- és rangkülönbség nélkül. Ott láttuk dr. **Ambrozovics Lajost**, városunk páratlan népszerűségű főispánját, dr. **Rajk Aladárt**, Baja város szeretett képviselőjét, dr. **Hegedűs Aladár** polgármestert, **Erdélyi Gyula** főjegyzőt, **Scheibner Gyula** főkapitányt, **Major Károly**, dr. **Kósa Károly** járásbírákat, **Bodrogi Gyula** közjegyzőt, **Werner Adolf** dr. főgimnáziumi, **Scherer Sándor** tanító-képző intézeti igazgatókat, **Vojnits Dániel** apátplébánost, **Széles Áron** ref. lelkészt, dr. **Klénáncz György** városi tiszti ügyészt, **Czérnay Imre** ipartestületi elnököt, dr. **Bernhart János**, dr. **Reisz Sándor** főorvosokat, **Drescher Lajost**, a Polgári Olvasóegylet elnökét, dr. **Nyiraly János**, dr. **Valentin Emil** a függetlenségi párt társelnökeit, a tanító-képző intézet, a főgimnázium, a városi polgári iskola tanári karának számos tagját stb. stb.

Az ünnepi felköszöntőt **Rajk Aladár** dr. orsz. képviselő mondotta, általános figyelem közt a következőket mondván:

Polgártársaim!

Nem mondom krónikát. Nem mondom el, kik voltak nemzeti újjászületésünk hősei, apostolai és nem mondom el időrendben e csodás korszak eseményeit. Egy pohárköszöntő nagyon szűk keret volna egy hőskölteménynek; de fölösleges is volna a krónikás szerepére vállalkoznom, mikor minden magyar szivbe eltörölhetetlenül be vannak írva a 48-as idők dicső eseményei és annak hősei az egész nemzet lelkében élnek tovább halhatatlan szellem életüket.

A nemzeti ünnepnek kettős tartalma és célja van. Emlékezés a múltra és lelkesítés a jövőre; kegyelet a letűnt idők nagy embereinek emléke iránt és szent odaadás az ő eszméik szolgálatára. Múltat és jövődőt ez a kettős tartalom kapcsol egybe; a mi mulandó és a mi örökké él, az anyag és az eszme, ebben a teremtő emlékezésben válik egygyé, miként a nemzet örök élete véges események láncolatából áll elő.

Az igazi jelentősége a nemzeti ünnepnek tehát abban áll, hogy az utókor fölismerje a múlt eseményeiben a nemzet jövőjére kiható eszmék működését és ezen eszmék számára ajánlja fel a maga lelkes munkáját.

Tekintsük ebből a szempontból a mai ünnepet.

A 48-as korszak nem csupán egyszerű időbeli átmenet hazánk múltja és jövője között. Ekkor kellett a magyar nemzetnek bizonyosságot tenni arról, nem halt-e ki belőle a képesség és van-e benne erő és akarat ahhoz, hogy a haladó kor eszméiben felfrissülve, megújodjék, új életre keljen és mint egyenrangú államtárs vegyen részt a nemzetek munkájában az emberiség boldogítására.

Az a világtörténelmi missió, a melyet hazánknak majd ezer éven át kellett betöltenie, hogy Kelet kapujánál biztosítsa a nyugat civilizációját az Ázsia felől fenyegető veszélyek elől, véget ért.

Uj államalakulatok vették át tőle ezt a szerepet, s Magyarországnak a harcok helyett a békés munka számára kellett berendezkednie. Mert éppen úgy mint az egyén csak akkor tudja megállni helyét a társadalomban, ha élethivatását betölteni képes, és ha szokásait, életmódját, háztartását

ezen élethivatásnak megfelelően rendezi be, az államok is csak úgy maradhatnak fenn, ha hivatásuknak megfelelő intézményekkel és törvényekkel biztosítják a polgárok szabad fejlődését, gazdasági és szellemi előrehaladását. A múlt század első feléig azonban a mi hazánk hivatásának megfelelőleg arra volt berendezve, hogy a hadviseléshez szükséges ember és vagyoni anyag mindig rendelkezésre álljon és csak azt tartotta intézményeiben szem előtt, hogy a hadi segélyt kiállító osztályok léte legyen biztosítva. A míg az országnak fennállásáért, területe és alkotmánya épségeért tényleg állandó fegyveres készenlétben kellett állania, ez a helyzet természetesnek is látszott és az ország-fenntartó osztályoknak nyújtott kiváltságok nem viselték magukon a meg nem érdemelt előnyök jellegét. De mikor Európa népei úgy ahogy elhelyezkedtek, a török császárság pedig kimerülve, megszűnt félelmetes szomszéd lenni, külső ellenségektől már nem kellett félni és a háborúra való berendezkedés helyett a gazdasági és kulturális fejlődés munkája állott a nemzet előtt.

Ebben a munkában egyforma rész jut a haza minden polgárának és ezért lépten-nyomon szembe szökött a privilegiumok igazságtalansága. Azok előtt, a kik a békés gazdasági munkában becsületesen teljesítették állampolgári kötelességeiket, a mult háborús időből fennmaradt intézmények olyan színben tüntették fel az államot, mintha az egy a kiváltságos osztályok érdekeinek biztosítására szolgáló közigazgatási szerkezet volna csak, a melylyel szemben csak igaztalan terheknek látszanak a hazafiúi kötelességek.

A reformkorszak bajnokai átértékelték e helyzet igazságtalanságát, veszélyeit és a változtatás elkerülhetetlen szükségét. Hazát kellett alkotni a népnek és népet teremteni a hazának. Minden emberi jog akarata és kötelességeknek alapforrása; a szabadság és egyenlőség és testvériség szent fogalmai megihlették az aggodó elméket és egész serege támadt a fenkölt szellemeknek, a kik az alvó nemzetet szunnyadásából felrázták, lángoló lelkesedésükkel felhevítették a kebleket és szavuknak és tolluknak nem fáradó és nem esüggendő munkájával meggyőzték az országot annak szükségéről, hogy a modern kor eszméit alkotmányába befogadja, mert különben el kell pusztulnia, el kell tűnnie a nemzetek sorából. Ekkor fordult **Petőfi** imádságával a magyarok Istenéhez:

„... Csak egy, csak egy a kérelem:
Mely így, mint van, már nem sok évet lát,
Teremtsd egészen ujja e hazát!
Hallgas meg engem, édes Istenem!”

És Isten meghallgatta a költő imáját. Általjárta már mindeneknek lelkét a szabadság szelleme, és bár a hatalom keze még sulyosan nehezedett a népjogok bajnokaira, mégis mikor egész Európán végigsüvített a forradalom szele, talpra állt a magyar is és 1848. március 15-ike meghozta, valóra váltotta mind azt, a mi addig esdő óhajtképpen élt a keblekben. Vér nélkül megszerezte a nemzet mindazokat, a mikért másutt patakokban ömlött a legjobbak vére: visszanyerte önrendelkezési jogát, megkapta a közszabadságokat, eltűntek a középkor kiváltságai, ledőltek az embert embertől elválasztó korlátok, szabad és egyenlő lett minden polgár, szabad lett a szó, a sajtó, a gondolat. Átalakult az ország: Ausztriának rongyokban, nyomorban sinlődő, elaggott, elgyöngült szolgálója megrázkódott, ledobta rongyait, és ott állott a világ előtt az ifjú, életerős, lelkes Hungária, mely egyforma szeretettel öleli keblére minden fiát: a szegényt és gazdagot, a nemeset és polgárt, a régi karokat és rendeket és az új népmilíókat.

A csodás újjászületés csodás erőt is teremtett. Ez az erő tette képessé az országot a szabadságharc világraszóló tetteire, de képessé tette az azt követő gyászos korszak pusztításának, szenvedéseinek elviselésére is és az 1848-ban lerakott alapokon épül tovább a nagy épület, melynek betetőzése már a mi követőink feladata lesz.

A mi kötelességünk, aggódó, féltő gondossággal őrizni, megtartani a szent kincseket, melyeket az ősök munkája gyűjtött össze számunkra. De nem is elég csupán fenntartani az alkotásokat. Az emberiség fejlődésével ember és ember között új viszonylatok állanak elő, a gazdasági és kulturális haladás újabb érzelmeket és vágyakat, újabb ismereteket és szükségleteket teremt az emberekben és az intézményeknek folyton kísérni kell ezen átalakulást, hozzá kell simulniok, mert ha nem, a fejlődés akadályává, a haladás kerékkötőjé, elviselhetetlen bilincsekké válik az, a mit létrejöttékor megváltásként üdvözölt az emberiség.

És a szabadság, egyenlőség, testvériség a maga teljességében elkövetkezni nem fog soha. Ezek csak a távol messzeségben tündöklő fényes csillagok, a melyekhez el nem jutunk, de a melyek felé törekszünk szüntelen. S a mai ünnepen arra tegyük fogadást, hogy a haladásban vezérünk mindig az a három tündöklő csillag leszen, s a hármás bérc felett soha el nem fog halványulni fényük, mely legdicsőbb korszakunkat világította be.

És most csengjenek össze a poharak!

Legyen áldott és éljen örökké a magyar szivekben 1848 márciusának emléke.

A dörgő éljen-zaj lecsillapulása után *Ambrozovics* Lajos főispán emelkedett szólásra, a következő nagyhatású beszédet mondva:

Mélyen Tisztelt Ünneplő Társaság!

A Történelemben vannak események, nevek, határnapok, melyeknek messzekiható fontosságát, évtizedekre vagy évszázadokra szóló hatását, mindenki tudja, elismeri; melyek tiszteletet, ragaszkodást, sőt bámulatot keltenek az utókorban; melyeknek áldásait, termékenyítő erejét, késő nemzedékek érzik és élvezik — de a melyek, ha egyszer letűntek, mélyebb és melegebb érzéseket többé nem tudnak kiváltani az emberek lelkéből; következeiket, a belőlük származó erkölcsi, szellemi és anyagi javakat az emberek mintegy természetesen találják, s e javak forrásait a legjobb esetben sem szívük rejtekeiben, hanem inkább csak tudatukban őrzik meg.

De vannak tisztelt Hölgyeim és Uraim olyan események, olyan nevek, és olyan határnapok, melyeknek csodálatos, lelketmozgató erejét az idő vas foga sem képes felörölni, melyeknek bűvös varázsa legyőzi az enyészet hatalmát, diadalmasan küzd meg az idők végtelenségével, az emberek és viszonyok változóságával, a történelem minden viharaival, melyek lázba ejtik az utókor gyermekeit épp úgy, mint azokat, kik tanúk, vagy épen részeseik valának; melyek a késő utódok lelkén is végig rezdítik az emberi érzések és indulatok egész skáláját; megráznak, vagy lesújtanak, lelkesítenek, vagy mámorba ringatnak, öröm vagy bánat könyűt sajtolják ki a szemekből, — de mindenkor felemelnek és nemesítenek.

Ilyen események 1848-nak és az ezt követő szabadságharcnak eseményei, melyekre emlékezve, időtlen időnkig térdre fog borulni minden magyar ember, melyekre gondolva, az idők végezetéig, kalapot fog emelni az egész világ s melyekről, ha hallunk, mélysegesen együtt érzünk a költővel, kit épen a mi városunk adott nemzetünknek s ki imígy hálálkodik: »Csak áldom az Istent, a miért én is magyar vagyok! Ilyen név például, a Kossuth Lajos neve, melyről mindannyian, kik magyarok vagyunk, érezzük, hogy voltaképpen nem is név már többé, hanem egy nemzetnek egyetlen névbé öntött legszentebb imádsága.

És ilyen határnap, tisztelt Uraim, 1848. március hó 15-ike. Erre a napra emlékezve lázba jön a vérünk, könybelábad a szemünk, büszkeségtől dagad a keblünk s ellenállhatatlan erővel tölti el lelkünket, miként akkoron halhatatlan Petőfiünk lelkét, a szent rajongás a legszentebbet, mi embernek adatott: a szabadságért.

Az ilyen időkre való emlékezésnek valami

sajátságos varázshatása van az ember szemmértékére. Az ilyen események világításában elenyésző parányokká válnak a mindennapi élet ama szempontjai, melyeket mások olyan nagyoknak látunk, hogy érdemesnek tartjuk értük a visszavonás, a torzsalkodás lángját szítani. Ha eszünkbe jutnak a szabadságharc hős honvédei, kiket Kossuth Lajos méltán nevezett el névtelen felisteneknek; ha elvonulnak lelki szemünk előtt ragyogó alakjai a 48-as idők glóriás hőseinek, kik késő nemzedékeknek, évtizedek, sőt évszázadok megszámlálhatatlan millióinak soha le nem róható hálájára tették magukat érdemesekké: a történelmi ihletnek, a nagyszerű visszaemlékezésnek e fenséges pillanataiban érezzük, mily elenyészők, mily kicsinyesek azok a dolgok, melyek az életben szétválasztanak bennünket s az önzés, a személyeskedés, a pártoskodás elfogultságának fátyolával takarják el előlünk azt a szent célt, melyért, ha más-más eszközökkel is, de mindannyian küzdünk nemzetünk nagyságának, hazánk önállóságának, népünk szabadságának szent célját. Az elfogultságnak ezen a ködfátyolán áttör a mult nagy napok fénye, melynek vakító világosságánál észre sem véve az eszközök különbözőségét, mely szét választ bennünket, csak a célt látjuk, mely egyesít.

A márciusi nagy napokra való emlékezésnek ez a csodálatos egyesítő ereje hozta ma itt össze Baja város különböző társas egyesületeinek minden rendű és rangú tagját, és így bizvást mondhatjuk, a város egész polgárságát, mely ma lelkeseidésben és hazaszeretben egybeforva, eljött ide emlékezni, és az emlékezésből erőt meríteni a jövőre.

Nem szabad és nem lehet lekicsinyelni, Uraim, ezt az egyesület. Mi csak egy város vagyunk, csak egy kicsiny része a nemzet testének; de ne feledjük, hogy csak az olyan test fejtheti ki természetrendelte életműködéseit, melynek minden egyes szerve egészséges; hogy a leghatalmasabb kőpalotából is, ha egyetlen téglá kihullik, a nyomában támadt kicsiny hézagon át belüti fogát az enyészet; hogy cseppekből áll a végtelennél látszó tenger is; ne feledjük, hogy csak olyan nemzet védheti meg őseinek vérével megszentelt szabadságát, csak olyan nemzet vivhatja vissza elvesztett jogait, melynek minden egyes fia, minden egyes politikai vagy társadalmi csoportja átérzi azt a hivatását; tudatában van azoknak a kötelességeinek, melyek köztök; csak az olyan nép érdemli meg, hogy állammá legyen és állam maradjon, melynek minden fia, minden egyes honfitársát munkatársának tekinti és munkatársaként tiszteli a közös szent cél elérésére.

Épen ezért én magyar szívem egész melegségével, a lángoló hazaszeretet forró lelkesedésével köszöntöm Baja városnak a szent visszaemlékezésben egybeolvadt polgárságát, és arra kérem önöket Hölgyeim és Uraim, hogy ez a mai egybeforrás ne legyen muló szalmaláng, hanem közösségünknek azt az érzetét, melyet március 15-ikének világosságánál megtaláltak, ápolják hiven lelkeikben, és őrizzék meg azokra a bekövetkező nagy időkre, mikor nemcsak érezni, de áldozni, nemcsak lelkesedni, de szenvedni, nemcsak emlékezni, de cselekedni is kell. Hisz mindnyájan érezzük azt Uraim, mert éreznünk kell, hogy az a négy évszázad óta tartó küzdelem, melyet ősi jogainkért rövidke megszakításokkal, ritkán szerencsével — sokszor balsikerrel, de mindig rendületlen kitartással folytattunk, még nem ért véget. Mindnyájan érezzük, hogy még sokat kell küzdenünk ama szent jogokért, melyeket Árpádtól kaptunk, melyeknek sziklatalapzatára Szent István, Szent László, Mátyás és Nagy Lajos a szabadság egyik legfenségebb templomát, a kultur államok egyik legrémekebbikét építették; ama szent jogainkért, melyekért nemzetünk megváltói, törökverő Hunyadi János, Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos, szabadságukat, vérüket, vagyonukat, lánglelkük egész erejét, istenadta tehetségük, titáni munkaerejük legjavát adták. És legyen ez a küzdelmünk békés, vagy véres: hogy si-

keres legyen, összetartásra, egységre van szükségünk.

Én lelkemből kívánom, hogy a mi városunk polgárságának a mai napon ily nagyszerűen megnyilatkozott egysége és összetartása, melynek állandóságában és sziklaszilárdságában rendületlenül bizom, szolgáljon példa gyanánt széles e hazában, hogy a mikor a szabadság szent kultuszáról van szó, akár emlékezésben, akár cselekedetben, akkor nincsenek pártok, nincsenek felekezetek, nincsenek társadalmi különbségek; akkor csak egyféle ember van: hazáját szerető, szabadságáért rajongó, nemzete javáért minden áldozatra kész magyar ember!

Emelem poharamat Baja város együttérző, együtt munkálkodó hazafias polgárságára!

Szinte lehetetlen leírni azt a páratlan hatást, amit főispánunknak ez a szónoki remeke keltett. Percekbe került míg az éljenzés és a taps zaja elült.

A következő szónok *Nyiraly* János dr. volt, ki ezen költői szárnyalású beszédet mondotta, *Ambrozovics* főispánt aposztrofálva:

Igen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Talán egy nemzet sincs a föld kerekéségén, a melynek annyi fájó emlék, annyi szomorú csalódás és annyi a nemzet jövőjébe vetett hitet gyilkoló jogtalanság borongana a multjában, mint a magyar nemzetében.

És talán egy nemzet sincs a világon, a mely az ellenállhatlan kényszer nyomása alatt, annyi önmegtágadással, annyi törhetlen kitartással és annyi csüggedést nem ismerő fanatizmussal küzdött volna a szabadságáért mint a magyar nemzet.

És ezeknek a nagy erényeknek köszönhetjük, hogy kihevertük, a tatár-járás népi borzalmait — hogy a török világot Magyarországon immár csak Jókai regénye után ismerjük — és erős a hitem, hogy unokáink ezekkel egysorban fognak megemlékezni az osztrákok magyar-igázó törekvéseiről, és ebből az a tanúság, hogy csüggednünk nem szabad soha.

Évszázadokon át küzdöttünk a szabadságunk ellen törő hatalmas idegen áramlatok ellen, — és ennek a sok százados küzdelemnek befejezése előtt megindult a küzdelem 1848. március 15-ikének a küzdelme.

És 1849. október 6-án Golgotára hurcolhatták a szabadság fölkezt apostolait és legyilkolhatták önvédelmi harcunk legdicsőbb, legnemesebb hőseit — de nem tudták kiölni, kiirtani népünk szívéből a szabadság lángoló szeretetét.

És ebből újra csak a tanúság, hogy csüggednünk soha sem szabad.

Igaz, 1867 óta az alkotmányos Magyarországot harcol ősi jogaiért, de annál fájóbb, annál keserűbb ez a küzdelem, mert nemcsak egy idegen hatalommal, hanem ennek a hatalomnak szolgálkú bérenceivé szegődött honfitársainkkal, saját véreinkkel állunk szemben.

Évtizedeken át szinte meddőnek látszott, szinte a reménynek minden kilátása nélkül folyt ez a küzdelem. Azt kellett hinnünk, hogy talán néhány ideális gondolkozású, csupán poeta lelkű embernek gondolatvilágában él még az ábránd a szabad Magyarország utópiájáról.

És a mi hihetetlennek látszott, lassan-lassan bár, valósággá kezd válni.

Egy hatalmas politikai fordulat megtörténté teremtette a lehetlent.

Kossuth Lajos lelkének revelációja testté lön . . .

De hiszen sötét borús éj után is lassan pirkad a hajnal, — de egyszerre csak diadalmasan töri meg a nap lángoló homály gyűlölő sugaraival az öröknek tetsző sötét zordon éjszakát.

1848. március 15-ikének évfordulóját Magyarország ma ünnepli először a negyvennyoicas Kossuth-párthoz tartozó miniszterek kormányzása alatt.

Ebből újra csak az a tanulság, hogy csüggednünk soh' se szabad.

Derülni kezd a szabadság hajnala. És ebből a szabadsághajnalhasadásából Baja városának még egy külön sugár is jutott.

Mintha Kossuth Lajos szelleme járna közöttünk.

Mintha ennek a nagy, az egész világra kisugárzó hatalmas lélekszeretetének a melletét éreznék a szívünk körül — aki egy egész nemzetet tudott a keblére ölelni minden erényével és hibájával, minden reményével és kétségbeesésével, minden örömeivel és bűjával együtt.

Mintha Kossuth apánk annak a minden-séget átölelő nagy szeretetének egy külön áldását akarta volna ránk bocsátani, a mikor szeretett fiának Kossuth Ferencnek a lelkébe plántálta a gondolatot, hogy adja, ajándékozza nekünk nemes családfájának egy virágos termékeny hajtását, méltóságos dr. Ambrozovics Lajos főispánunkat.

És ha valaki majdan Baja város monografiáját meg fogja írni, akkor az méltóságos dr. Ambrozovics Lajos nevével egy külön korszakot jelöl meg, az új életre ébredés, a haladás, a felvirágzás korszakát.

Mert a mi szeretett főispánunk nem üres ígéretekkel, nem cifra ámitó jelszavakkal, ezekkel a főispáni méltóság eddig ismert sablonszerű dekorációival, hanem komoly tényekkel, kézzelfogható valóságokkal, Baja város javára szolgáló intézményekkel, hatalmas munkakedvvel, közszellemet teremtőni képes, geniálitással jött közénk.

Ezekkel a kvalitásaival, alkotó munkásságával, mindenre kiterjedő gondoskodó szeretetével új életet önt városunk beteges, vérszegény társadalmának minden rétegébe.

En ezt a poharat méltóságos dr. Ambrozovics Lajos szeretett főispánunkra emelem.

Te rád emelem méltóságos Uram ezt a poharat, aki szeretetedbe fogadtad Baja város összes polgárságát — és a kit Baja város minden polgára a szívébe rejtve visel.

Téged köszentlek fel méltóságos Uram az elsőt, a ki nem tartottad méltóságodon alól valónak, hogy ezen a szent napon, 1848. március 15-ikének ünnepén megjelenj itt közöttünk, szerető hived között.

Te rád köszöntöm, a ki szíved szeretetével meleget, fényes magas méltósággal ragyogást, munkássággal erőt hoztal közénk.

Isten sokáig tartson meg Téged minékünk.

Nyiraty beszéde után Széles Áron ref. lelkész szintén lendületes beszéddel, ugyancsak Ambrozovics Lajos főispánt és Rajk Aladár képviselőt köszöntötte fel. Csak sajnálkozhatunk afölött, hogy az utóbbi gyönyörű beszédet már nem sikerült kéziratban megkapnunk. Főispánunk másodszor is felszólalt, a jelen volt tiz agg negyvennyolcas honvédot a következő talpraesett beszéddel köszöntve fel:

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Ma olyan napnak ünnepét üljük, melyen a rügyfakasztó tavasz fuvallata megihlette és felrázta álmából egy évszázados nyomás alatt sinylődő nemzet lelkét. Olyan nap emlékének áldozunk, melyen, mint ezer esztendő alatt már Isten tudja hányszor, a hármás bércz és négy folyam népe megint megmutatta, hogy mire képes egy, az európai nagyhatalmasságok közé szorított, a világtörténet folyásának ezernyi veszedelme közé ékelt maroknyi nemzet, melyben ész és akarat, jellem és kitartás, hazaszeretet és a nagy pillanatokban való összetartás fényes erényei egyesülnek az egész világ bámulatát felkeltő politikai érettséggel, a legcsodálatosabb államalkotó és államfenn-tartó lángelmével. Olyan idők emlékezetének hódolunk, melyeknek eredményei, a midőn egy évvel később veszedelembé jutottak, a magyar nők a szívüket tépő hitvesi és anyai fájdalom könnyein át is mosolyogva küldték harcba férjeiket és fiaikat, a magyar haza, a magyar alkotmány védelmére.

Szabadságunk újjászületésének ezen az örökké ragyogó évfordulóján ne feledkezünk meg azokról, kik a magyar nemzet legszentebb ideáljainak megvalósításáért életüket és vérüket kínálták oda. Ne feledkezünk meg a 48-as honvédekről, kik közül néhányat az isteni gondviselés megörzött nekünk, kik közül néhányat, a letűnt nagy idők szent emlékei gyanánt, ma itt tisztelhetünk magunk között.

En mélységes, hódoló tisztelettel, forró szeretettel, hálás lelkesedéssel emelem poharamat a szabadságharcz itt jelenlevő ősz bajnokaira és lelkem mélyéből azt kívánom, hogy az Isten őket hősi önfeláldozással teljesített szent hivatásuk felemelő tudatában, önmaguk meglegedésére és boldogságára és a mi örök büszkeségünkre még sokáig, nagyon sokáig éltesse!

Felköszöntőt még Valentin Emil dr., lapunk felelős szerkesztője mondott rögtönzött szellemes beszéd keretében Baja város hölgyeit éltetve. Sámán Ferencnek a bajaszentistváni 48-as párt elnökének felszólalása szintén zajos helyesléssel találkozott.

A lakomának, melynek páratlan összhangját a legkisebb incidens sem zavarta meg, a késő éjjeli órák vetettek véget.

HIREK.

Szabadelőadás a bajai főgimnáziumban. A főgimnáziumban tartott szabadelőadások cyclusát Székely Károly főgimnáziumi tanárnak a drótnélküli telegrafálásról szóló előadása fogja bezárni. Tekintettel a tárgy rendkívül érdekes voltára, tekintettel továbbá arra, hogy az előadó előadását kísérletek bemutatásával fogja élelni, alapos kilátás van arra, hogy az eddigénél is jóval nagyobb érdeklődés fog mutatkozni; az igazgatóság ennél fogva felkéri a közönséget, hogy a jegyek megváltásáról délelőtt 10 óráig gondoskodni sziveskedjék, hogy a rendezőség viszont kellő számú helyről gondoskodhassék. Az igazgatóság a hölgy-látogatókat még arra is kéri, hogy kalapjaikat a ruhatárban letenni sziveskedjenek, hogy a kísérleteket a hátrább ülők is jól láthassák. A ruhatár használata díjtalan.

Gáspár János főgimnáziumi tanárnak mult vasárnap tanulságos felolvasását egész terjedelmében közöljük. Ezzel az a célunk, hogy a képirás technikájáról azok is szerezhesse- nek tájékozást, akiknek az érdekes és tanulságos előadást meghallgatni módjukban nem volt. Ezt egy bírálat keretében nyújtani képtelenek lettünk volna.

A „Magyar Védőegyesület” bajai fiókja e hó 10-én tartott választmányi ülést. Az elnök bejelentette, hogy Budapesten a központ egyesült a »Tulipán Szövetséggel« és ezentúl a hivatalos egyleti cím: »Tulipán Szövetség — Magyar Védőegyesület« lesz. — A karácsonykor rendezett iparkiallítás költségeihez az egyesület 41 K 20 fillért a pénztárból kiutalni rendelt, miután a többi kiadást a tiz kiállító kereskedő névszerint: Diamant Lajos, Fischer Pál, Fischer Béla, Farkas M., Reich Farkas fiai, Reich Bernát, Rosenfeld Albert, Sternfeld Vilmos, Scheer és Weidinger, ifj. Wagner Antal egyenként 10 koronával fedezték, melyért ez uton az egyesület köszönetét nyilvánítja. — Miután a kiállítás tartama alatt a szükséges világítást és fűtést az ipartestület szolgáltatta, az egyesület az

ipartestületnek is köszönetet szavazott. — Hosszas eszmecsere fejlődött az iparpártolás terjesztéséről is, mert sajnos egyhangulag az a nézet merült fel, hogy a bajai közönség a kereskedők jóakarató támogatása ellenére is, előnyt ad a külföldi iparcikknek. — Nem csoda tehát, ha 1906. évben az ország 120 millió koronával többet adott külföldi iparcikkért. — Felkéri tehát a bajai sajtót, hogy lehetőleg támogassa az egyesületet működésében. A közelgő husvétünnepre való bevásárlás alkalmából felhívjuk a közönség figyelmét mai számunk hirdetési rovatára.

Uj ügyvédi iroda Baján. Rimler János dr. Baján, Petőfi Sándor-utca 29. sz. a. ügyvédi irodát nyitott.

Hitelszövetkezeti közgyűlés. Az 1898. XXIII. t.-cz. alapján alakult Országos Központi Hitelszövetkezet kötelékében tartozó »Bajai Ipartestületi Hitelszövetkezet« mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja 1907. évi március hó 24-én d. u. 2 órakor az Ipartestület nagytermében rendes közgyűlést tart, melyre a tagok az alapszabályok értelme szerint meghívotnak. Napirend: 1. A felszámoló bizottság jelentése a felszámolás befejezéséről. 2. A végelszámolás megállapítása s a felmentvény megadása. 3. A legutolsó közgyűlésen az árvaház alaptökéjére megszavazott összegnek a 65. §. szerinti módosítása. 4. A czég törlése és a szövetkezet könyveinek s irományainak letétbe helyezése iránti intézkedés.

Felszámoláskor a szövetkezetnek volt 172 tagja. A felügyelő-bizottság által megvizsgált mérleg a szövetkezet helyiségében kifüggesztetett s mindenki által megtekinthető. Kelt Baján, 1907. március hó 16-án. A felszámoló bizottság.

Figyelmeztetés: Ha március 24-én a közgyűlés határozatképes nem lesz, úgy március hó 31-én d. u. 2 órakor amegjelent tagok számára való tekintet nélkül fog megtartatni.

Szabadelőadás. A bajai kath. Legényegylet folyó hó 17-én szabad előadást tart a következő műsorról: 1) »Az áruló.« Szavalja: Bogdány Mihály. 2) »Iparfejlesztés.« Előadja: Tomcsányi Lajos takarékpénztári tisztviselő. 3) »Kakasülön.« Monológ. Előadja: Gáspár Ödön. 4) »A szociálisták ellenmondásai.« Előadja: Würtz Pál hittanár. 5) »Mindig rólad álmodom.« »Egy nélkülözhetetlen.« »En abba belemennék.« »Mit gondol jelöltem.« Előadja: László Károly. Zongorán kíséri: Ziech Henrik.

Halálozás. Ismét kevesebb lett eggyel azoknak a hősöknek a száma, akik a dicsőséggel teli negyvennyolcas szabadságharcot végigharcolták. Radány Kálmán költözött el az élők sorából, halálával nagy és előkelő családot döntve gyászba. Radány Kálmán a negyvennyolcas szabadságharcot, mint az első honvéd huszár-ezred főhadnagya küzdötte végig, nem egy ütközetben tüntetve ki magát hősiességével. Az e hó 9-én elhunyt szabadsághóst igen nagy részvétel mellett vasárnap temették el. Halálának hírére a »Bajai Takarékpénztár« ormára is kitűzték a gyászlobogót, mely intézetnek a megboldogult évtizedeken keresztül ügybuzgó pénztárosa volt.

A gyász eset alkalmából a gyászba borult család a következő gyászjelentést adta ki:

»Alulírottak mély fájdalomtól megtört szívvel jelentjük, hogy felejthetlen jó atyánk, a nemeslelkű rokon és igaz emberbarát Radány Kálmán a Bajai takarékpénztár nyugalmazott pénztárosa, 1848/49-iki I-ső honvédhuszárezredbeli főhadnagy, a III. r. érdemjel tulajdonosa 1907. évi március hó 9-én, reggel 6 órakor hosszas és kínos szenvedés után 76 éves korában jobblétre szenderült. A boldogult hült tetemei a r. kath. szertartás szerint 1907. március hó 10-én d. u. 4 órakor fognak Árpád-utca 42. sz. a. beszenteltetni és utána a Szent-Rókusról címzett sirkertben levő családi sírboltba örök nyu-

govóra elhelyeztetni. Az engesztelő szentmise-áldozat f. évi március hó 11-ik napján d. e. 9 órakor fog a Szent Ferenczrendiek templomában megtartatni. Baja 1907. márczius 9. Áldás és béke lengjen porai felett! Hirsch Antalné Radány Mariska, dr. Radány Dezső gyermekei, özv. Pacséri Császár Ferenczné Radány Emma, özv. Almási Antonovics Istvánné Radány Rózsa testvérei, Hirsch Antal veje, Tombácz Bella menyje, Radány Irénke, Radány Dezsike unokái.

Az Első cs. és kir. szab. Duna-gőzhajózási Társaság bajai ügynöksége tudomásra hozza, hogy a Budapest—Mohács közötti személyhajózatokat márczius 20-án, a Budapest—Orsova közötti postahajózatokat márczius 23-án és a Vukovár—Ujvidék közötti helyihajózatokat márczius 20-án indítják meg.

Öngyilkosság. Baja város szomorú szenzációjának száma csütörtökön este eggyel újból megszaporodott. *Salló László* özv. *Spitzer* Simonnének huszonöt esztendő fia e hó 14-én este 7 órakor forgópisztolyal szíven lőtte magát s rögtön meghalt. A kétségbeesett hozzátartozói azonnal orvosokért szalasztattak, de sajnos, az odasiető orvosok: dr. *Dömötör* és dr. *Beczásy*, már csak a halál bekövetkezését konstatálhatták. A szerencsétlen véget ért fiatal ember tragikus sorsa mindenütt meleg részvételt talált. Öngyilkosságának okát súlyos idegbajának tulajdonítják. Följegyzésre érdemes, hogy mielőtt végzetes tettet végrehajtotta volna, kedélyesen diskuráltatott sógorával: *Pollák* Gyulával és nőtestvérével: *Polláknéval*, kik távolról sem sejtették, hogy a szerencsétlen, milyen sötét terv kivitelére készül. — Temetése pénteken délután négy órakor óriási gyászoló közönség jelenlétében ment végbe.

Egy csoda-hir elterjedése Baján. Hétfőn az a csodaszámbe menő hír terjedt el Baján, hogy *Braunberger* Izidor zongora-hangoló, ki még kilenc esztendő korában egy szerencsétlenség következtében szemévilágát veszítette, Szily budapesti professzorral megoperáltatta magát s most újból lát. Már-már azt hittük, hogy a csodák kora újból visszatért, hogy Szily professzornak sikerült föltalálnia azt a hal-fajtát, amelynek epéjével az ifjú *Tóbiás* apja szemét gyógyította meg, amikor kiderült a szomorú való, hogy az egész dologból egy szó sem igaz. Szily tanár oda nyilatkozott, hogy meg van a lehetősége annak, hogy az operáció után egy csekélyke fény fűg *Braunberger* szeméihez jutni s Szily eme nyilatkozata révén kerülhetett szárnyra ez a szenzációs hír. Maga az operáció is állítólag szerdán történt s a köteléket a beteg szeméről csak két hét múlva fogják levenni. Csak ekkor fog kitűnni, hogy a jeles tanár jóslása valóra vált-e?

Felülfizetések. Az 1907. márczius 2-án az izr. nőegylet által rendezett Beszélő-Ujság előadásán felülfizettek: Dr. *Ambrozovics* Lajos főispán, dr. *Rajk* Aladár orsz. képviselő, özv. *Rosenberg* Mórné, *Steinbach* Sándor (Bécs) 20—20 kor., özv. *Reich* Bernátné, dr. *Hege* dús Aladárné, *Polyák* Josefinné, özv. *Jusztiz* Károlyné (Budapest), *Paschkusz* H. *Armin* (Baracska), *Groszman* Manó (Baracska), özv. *Weisz* Józsefné, *Deutsch* Mátyásné, dr. *Koller* Imréné, *Pollák* Jakabné, *Krausz* J.-né, *Schlesinger* Gyuláné, dr. *Rosenberg* Samuné, *Rosenberg* Jakabné, *Schön* Géza, *Wamoscher* Nándor (Monostorszeg) 10—10 kor. *Eckert* Antalné, *Kovács* Henrikné, *Weidinger* Dezsőné, *Pollák* Bernátné, dr. *Bérczi* A.-né, dr. *Alföldi* Lajosné, *Markovits* Edéné, *Szász* Ottóné, *Stern* Vilmosné, dr. *Bruck* Aurélné, *Schön* Antalné, dr. *Herman* Adolfné (Bpest) 6—6 kor. *Boschán* Józsefné (Bpest), *Fischer* Adolfné (Bpest), *Müller* Józsefné, *Hesser* Gyuláné, *László* Lászlóné, *Feuerman* Sománé, *Wiesel* Sándorné, dr. *Bruck* Samuné, *Milkó* Vilmosné,

Freund Lázárné, *Pollák* Illésné, *Tauszig* Jakabné, *Scheiber* M. Á.-né, *Schön* Ödönné, *Pollák* Lajosné, *Lemberger* Rezsőné, *Grünhut* Jakabné, *Grünhut* M.-né, *Somogyi* Emilné, *Dick* Lipót, *Reich* Vidorné, *Rosenberg* Mátyás, *Szász* János, *Milkó* M., *Pollák* Oszkár, dr. *Freund* Józsefné, *Wiesel* Dávidné, dr. *Makray* Lászlóné, *Löwinger* Jenő, *Schwarz* Józsefné, dr. *Monostori* Gy., dr. *Lemberger* Árminné, *Fischer* Béláné, *Reich* Ignácné, *Reich* Vilmosné, *Reich* Gyuláné, *Kazal* Józsefné 5—5 kor., özv. *Löwi* Jakabné, dr. *Nemes* Józsefné, *Schlieszer* Miksáné, *Schwarz* Lipótné, *Fischer* Adolfné, *Erdélyi* Gyuláné, dr. *Róna* Dezső, *Hónig* Mukiné, *Berger* Zsigmondné, *Fried* Samuné, *Boschán* Károlyné 4—4 kor., *Sziklai* Zsigmondné, *Klein* Sándorné, özv. *Weinberger* Salamonné, *Boros* József, *Glück* Salamonné (Bácsalmás), *Reiter* Jakabné, *Balassa* Oszkár, dr. *Kelemen* József, *Weinberger* Ödön, *Rosenfeld* Ignácné, özv. *Reiszer* Sándorné (Bpest), *Schlieszer* Mórné 3—3 kor., *Wiesel* Dávid (Mezőkövesd), özv. *Brust* Jakabné (Bécs), *Loschitz* Béláné, *Wiesel* Mór, *Berger* Árminné, *Klauber* Salamonné, *Rollberg* A.-né, *Goldschmiedt* Zsigmondné, *Strasser* M.-né, *Neuwirt* Károlyné, *Salamon* Sándor, *Vajda* Henrik, *Beck* Adolfné, *Fischhof* Ignác, dr. *Fischer* Jakab, *Pál* Andor, *Trafikant* Vilmos, dr. *Bruszt* Lázárné, dr. *Fehér* Lőrincz, dr. *Nikolsburger* Károlyné, özv. *Fleischmann* Benóné, *Fendrich* Sándorné 2—2 kor., *Littauer* Mihályné, N. N. (H alas) 1—1 kor. Összesen 623 korona. — *Felülfizetések reklamokért*: *Törley* József (Bpest) 6 üveg pezsgő, értéke 24 kor., *Lukács* Fördő r.-t. 20 üveg kristály-viz, értéke 8 kor., *Fischer* Pál 8 kor., *Krausz* Lipót, *Kollár* A., *Gyarmati* Emil, *Grünhut* Miksa 5—5 kor., *Diamant* Lajos, *Grauaug* J. Lipót, *Szücs* Ödön, 4—4 kor., *Wagenblatt* és *Henerári* 3 kor., *Scheer* és *Weidinger*, *Mittler* Izidor, *Lázár* Sámuel, *Rötschild* Zsigmond 2—2 kor., *Gebhardt* Dezső 1 korona. Összesen 84 korona. Az első előadásnál összes bevétel 1192.10 korona. Második előadásnál összes bevétel 159 kor. 10 fillér. Összesen 1351 kor. 20 fillér. Első előadásnál összes kiadás 678 kor. Második előadásnál összes kiadás 38 kor. Összesen a kiadás 716 korona. Tiszta jövedelem 635 korona 20 fillér. A bajai izr. nőegylet elnöksége ez uton is hálás köszönetét fejezi ki a nemes szívű adakozóknak és a buzgó vigalmi bizottságnak.

Segédszerkesztő: **Wagner Antal.**

NYILT TÉR

Ezen rovatokban közöltekért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

Válasz

Laforsch János úrnak

BAJÁN.

A »Bajai Közlöny« utolsó számában Ön *Sziklay* Zsigmond urat, a »Bajai Kölcsonös Segélyző-egylet« főkönyvvezetőjét kérdőre vonta, hogy miért nem adta ki önnek az N. N. urnő egyleti könyvecskéire befizetett összeget közjegyzői meghatalmazás nélkül és miért adta ki enélkül *Reiter* Jakab úrnak?

Válaszom ezen ügyben az, hogy annak megbírálása, kiben bizik meg *Sziklay* Zsigmond ur közjegyzői meghatalmazás nélkül tisztán az ő diszkrecionárius hatásköréhez tartozik és e tekintetben *Sziklay* Zsigmond ur 37 évi hivatalnokoskodása alatt mindenkor a helyes utat megtalálta.

Baja, 1907. márc. 14.

Somogyi Emil,

a »Bajai kölcsonös segélyző egylet« igazgatója.

Szeremle és Baja között levő Ferenc-szatornai zsilipnél egy kis

korcsma házzal

együtt eladó. Bővebbet: **Tóth Ferencné**él Baja, Országút 580. sz.

Nyomatott Nánay Lajosnál Baján.

2 tanoncot keresek

3 évre teljes ellátásra vagy 1 évre fizetés mellett

mérleg-készítésre és géplakatosságra való kiképzés végett.

A nálam kitanult inasok gépészeti vizsgára is pályázhatnak.

Krammer J. és fia
Baján.

Szőlő eladó.

A Jaukói dűllőben egy jó karban lévő szőlő eladó (967 □-öl).

Cím: **Beiszer Miklós,** Mátéházi-utca 12. szám.

Felhívás

Baja város közönségéhez!

Az elmúlt évben sajnos, ismét százhusz millió koronával több vándorolt ki külföldre iparcikkéért. A közelgő husvét alkalmából esdve kérjük Baja város hazafias polgárait bevásárlásainál magyar iparcikkeket kérni és tájékozásul közöljük a hazai forrásokból jó minőségben és versenyképes árban előállított következő cikkeket:

1. *Husvéli tojást cukorkából készít*: *Galster* Testvérek cukorkagyáros cég (Budapest, VIII, Mária Terézia-tér 17.) (selyem bevonattal is.)

2. *Husvéli tojást papirmachéból készít*: Első magyar műdomborító- és papirdizsmű-gyár (Budapest, V., Lehel-u 8) továbbá *Kincs* és *Rosenthal* (Budapest, VII., Akácfa-u 57.), *Réty* A József (Budapest, IV., Párisi-u 4), *Kutschera* Károly (Budapest, Dohány-u. 28.) és *Gärtner* Gábor (Budapest, IX, Közraktár-u. 28)

3. *Husvéli tojást szapanból készít*: *Klein* és *Fia* (Budapest, VII, Dob-u. 13.)

4. *Öntözöl gummiból készít*: a Magyar Ruggyantaárú-gyár (Bpest, VIII, Külső Kerepesi-út), nagyban árusítja a *Bettelheim* M. és *Társas* cég (Budapest, V., Váci-körut 16.)

5. *Öntözöl üvegből* készítenek a hazai üvegyárak, saját illatszereivel megtöltve árusítja a *Klein* és *Fia* cég (l. fent)

6. *Illatszereket készítenek*: *Fischer* Pál Baja, *Bayer* Antal gyógyszerész (Budapest, VI., Andrassy-út 84.), *Balassa* Kornél droguista (Budapest, VI., Andrassy-út 47), *Burger* Frigyes gyógyszerész (Kolozsvár), *Klein* és *Fia* (l. fent.), *Lux* Mihály droguista (Budapest, IV., Múzeum-körút 7) és a *Savoly*-féle illatszergyár (Budapest, VI. ker., *Damjanich*-u 28. b.)

Hazafias tisztelettel

Baja, 1907. március hó.

Tulipán Szövetség — Magyar Védőegyesület Baján
Huzjak Lukács
ügyvezető titkár.

Somogyi Emil
elnök